

УДК 316.77:004:008

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2026.19.363600>

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8339-4118>

ORCID <https://orcid.org/0009-0001-2034-421X>

ЦИФРОВА КУЛЬТУРА: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА РОЛЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Дмитро Близнюк,

аспірант;

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Любов Кравченко,

докторка педагогічних наук, професорка,

професорка кафедри культурології, філософії та музеєзнавства;

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті здійснено комплексний теоретичний аналіз сутності та структури цифрової культури як визначального фактору розвитку сучасного суспільства в умовах глобальних технологічних трансформацій. Показано, що цифрова культура є багатовимірним феноменом, який охоплює не лише технічні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій, а й соціальні, культурні та ціннісні виміри. Обґрунтовано актуальність переходу від вузького розуміння цифрової грамотності, що зводиться до базових навичок роботи з інформацією, до цілісного концепту цифрової культури, який містить систему етичних норм, цінностей, стратегій критичного мислення та здатність до відповідальної участі у цифровому суспільстві. У роботі детально розкрито структуру цифрових компетентностей, що охоплюють інформаційний, комунікативний, етичний та безпековий складники, а також підкреслено їх взаємозв'язок із професійною діяльністю та соціальною взаємодією. Особливої уваги надано ролі цифрової трансформації в освітньому просторі, де впровадження штучного інтелекту, адаптивних систем навчання та нових моделей цифрового менеджменту знань стає основою модернізації освітніх процесів. Окремо акцентовано на значенні цифрової культури для забезпечення когнітивної стійкості особистості, формування навичок інформаційної безпеки та медіаграмотності, а також захисту інформаційного суверенітету держави. Показано, що цифрова культура є ключовим інструментом адаптації суб'єктів освітнього процесу до викликів динамічного технологічного середовища, сприяє інтеграції української освіти до європейського та світового освітнього простору й визначає стратегічні орієнтири розвитку суспільства.

Ключові слова: *освітній простір, цифрова культура, цифрова трансформація, штучний інтелект, інформаційно-цифрова компетентність, менеджмент знань, когнітивна стійкість.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується тотальною цифровою трансформацією, яка охоплює всі ланки суспільного буття – від державного управління до міжособистісної комунікації. Проте стрімке впровадження технологій випередило швидкість адаптації людської свідомості до нових реалій, створивши суттєвий розрив між наявністю цифрового інструментарію та здатністю людини ефективно й етично його використовувати.

Традиційний підхід до «цифрової грамотності», закладений ще на початку століття як здатність працювати з інформацією в різних форматах, сьогодні є недостатнім. У сучасних

умовах спостерігаємо якісний стрибок: поява та масове розповсюдження штучного інтелекту в освітньому та науковому просторі вимагає переходу до набагато глибшого концепту – *цифрової культури*.

Проблема посилюється «європейсько-українським дисонансом»: попри активну інтеграцію в європейський цифровий простір та використання рамкових стандартів, українські реалії в умовах кризових станів вимагають особливих моделей цифрової трансформації. Досвід пандемії та воєнних дій продемонстрував контрастність поглядів на дистанційне навчання та потребу в гнучких цифрових підходах. Крім того, існує гостра необхідність у формуванні інформаційно-цифрової компетентності саме через діяльнісний складник. Без належного рівня цифрової культури та менеджменту знань продуктивність працівників, особливо у закладах вищої освіти, залишається низькою, попри наявність високотехнологічного обладнання.

Штучний інтелект (ШІ) стає не просто допоміжним засобом, а невід’ємним складником сучасного освітнього середовища, що докорінно змінює методологію навчання та наукового пошуку. Проте цей процес супроводжується низкою проблем: відсутністю чітких етичних стандартів використання, ризиками деградації критичного мислення та нерівномірністю оволодіння інноваціями різних груп населення.

Отже, проблема полягає в необхідності системного визначення сутності цифрової культури як механізму, що дозволяє людині не просто співіснувати з технологіями, а свідомо керувати ними для власного розвитку та суспільного прогресу. Актуальним залишається пошук відповіді на питання: як трансформувати цифрову грамотність у цифрову культуру, що забезпечить сталий розвиток особистості в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про значний інтерес до цієї проблематики. Поняття «цифрова культура» є відносно новим у науковому дискурсі, проте його розвиток і осмислення активно відбувається протягом останніх десятиліть у зв’язку зі стрімким поширенням цифрових технологій у суспільстві та освіті. Перші згадки про цифрову культуру як соціально-педагогічну категорію пов’язані концепціями інформаційного суспільства та цифрової грамотності (Bawden, 2001; Спірін, 2025).

Огляд сучасних наукових та аналітичних джерел засвідчує, що цифрова культура набула особливого значення впродовж останніх років; дослідники розглядають її як багатовимірний феномен, що охоплює технологічні, соціальні, культурні та ціннісні аспекти. У працях іноземних авторів (Levin, & Mamlok, 2021; Alsaleh, 2024; Sinha, 2025) цифрова культура постає як ключовий чинник трансформації суспільства та комунікаційних практик.

Водночас значна увага надається освітньому виміру цифрової культури. Дослідження Y. Zou, F. Kuek, W. Feng та X. Cheng (2025), A. Forkosh-Baruch, J. Voogt та G. Knezek (2024), а також рекомендації OECD (2024), UNESCO (2023) та European Commission (2022) підкреслюють важливість цифрових компетентностей для модернізації освіти та інтеграції у глобальний освітній простір. Ці дослідження демонструють, що розвиток цифрової культури є ключовим фактором професійного становлення педагогів та інших фахівців. Зокрема, European Commission (2022) у Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu) визначає компетенції, необхідні для ефективного використання цифрових технологій у навчанні та професійній діяльності. Дослідження Kearney, Schuck, Perry, & Burke (2025) показують, що використання LMS (Learning Management System) – системи управління навчанням, програмне забезпечення або онлайн-платформа, яка використовується для організації, проведення та контролю освітнього процесу та онлайн-платформ у освітньому процесі значно підвищує рівень цифрової компетентності та гнучкість у професійній діяльності педагогів.

Українські науковці В. Биков, О. Спірін та О. Пінчук (2020) цифрову культуру розглядають як стратегічний чинник модернізації освіти, де завдання цифрової трансформації спрямовані на формування нових освітніх середовищ, розвиток інформаційно-цифрових компетентностей та інтеграцію національної системи освіти у глобальний цифровий простір. Разом з тим цілий ряд дослідників (Базелюк, 2023; Nahorna, et al., 2024;

Близнюк, & Радько, 2025) акцентують на ролі цифрової культури у професійній освіті, стійкості освітніх систем та стратегічному розвитку суспільства. Державні інституції (Міністерство цифрової трансформації України, 2025; Національна академія педагогічних наук України, 2025; GovTech Ukraine, 2025) виокремлюють значення цифрової грамотності як основи для формування національної політики у сфері цифрової трансформації.

Згідно з сучасними підходами, цифрова культура охоплює не лише навички роботи з цифровими технологіями, а й здатність критично мислити щодо інформації, етично використовувати цифрові ресурси, ефективно взаємодіяти в онлайн-середовищі та активно застосовувати цифрові інструменти для навчання та професійної діяльності (Kearney, Schuck, Perry & Burke, 2025; Luthra, Pancholi, Dixit, Singh & Garg, 2025).

Вітчизняні дослідники підкреслюють, що цифрова культура є багатовимірним явищем, що включає когнітивний (знання й розуміння цифрових технологій), діяльнісний (уміння ефективно користуватися цифровими інструментами), ціннісний (етичне й відповідальне використання технологій) та рефлексивний (усвідомлення власних цифрових компетентностей і потреба у саморозвитку) компоненти (Ничкало, Лук'янова, & Овчарук, 2024; Спірін, 2025).

Важливим вектором досліджень є професійна компетентність викладача у цифровому середовищі. Європейська рамка DigCompEdu (*DigCompEdu: The European framework for the digital competence of educators*, 2022) стала еталоном для розробки локальних моделей. У цьому контексті наукова школа під керівництвом В. Бикова, О. Спіріна та О. Пінчук (2020) обґрунтовує пріоритетні завдання цифрової трансформації, акцентуючи на створенні відкритого науково-освітнього простору. Розвиваючи цю тему, Спірін, Олексюк, Василенко, & Сіренко (2024) представили цілісну модель розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних працівників, яка враховує специфіку дослідницької діяльності. Незважаючи на значну кількість напрацювань, залишається потреба у цілісному дослідженні, яке б інтегрувало етичні виклики штучного інтелекту в загальну структуру цифрової культури особистості в умовах постпандемічного та воєнного періодів.

Таким чином, огляд наукової літератури підтверджує, що цифрова культура є ключовим чинником трансформації сучасного суспільства та свідчить про багатовимірність поняття «цифрова культура». Вона забезпечує когнітивну стійкість особистості, сприяє розвитку професійних компетентностей, підтримує формування у майбутніх фахівців високого рівня цифрових компетентностей та визначає стратегічні орієнтири інтеграції нашої країни у європейський і світовий освітній простір.

Метою публікації є теоретичне обґрунтування та системне визначення сутності цифрової культури як інтегрального феномену сучасного суспільства, що поєднує технологічні, когнітивні та ціннісно-етичні складники. Дослідження спрямоване на розкриття структури цифрової культури, окреслення її ключових функцій та ролі в забезпеченні сталого розвитку особистості й соціальних інституцій в умовах глобальних технологічних трансформацій. Особливу увагу приділено аналізу впливу цифрової культури на освітній простір, зокрема на процеси формування цифрових компетентностей, інтеграцію штучного інтелекту та розвиток гнучких цифрових навичок. Мета полягає також у визначенні стратегічних орієнтирів трансформації цифрової грамотності у цифрову культуру, здатну забезпечити когнітивну стійкість особистості, інформаційну безпеку держави та ефективну адаптацію суспільства до викликів динамічного технологічного середовища.

Матеріали та методи. У процесі дослідження цифрової культури як наукової категорії використано комплекс матеріалів, що охоплюють теоретичні джерела, нормативні документи, емпіричні дані та цифрові ресурси. Теоретичну основу становлять наукові праці українських і зарубіжних авторів, присвячені проблематиці цифрової трансформації освіти, формуванню цифрової компетентності, а також соціокультурним аспектам цифровізації.

До нормативної бази ввійшли стратегічні документи Європейського Союзу, рекомендації Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO), Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), а також національні концепції цифровізації освіти. Емпіричну частину становлять результати наукових

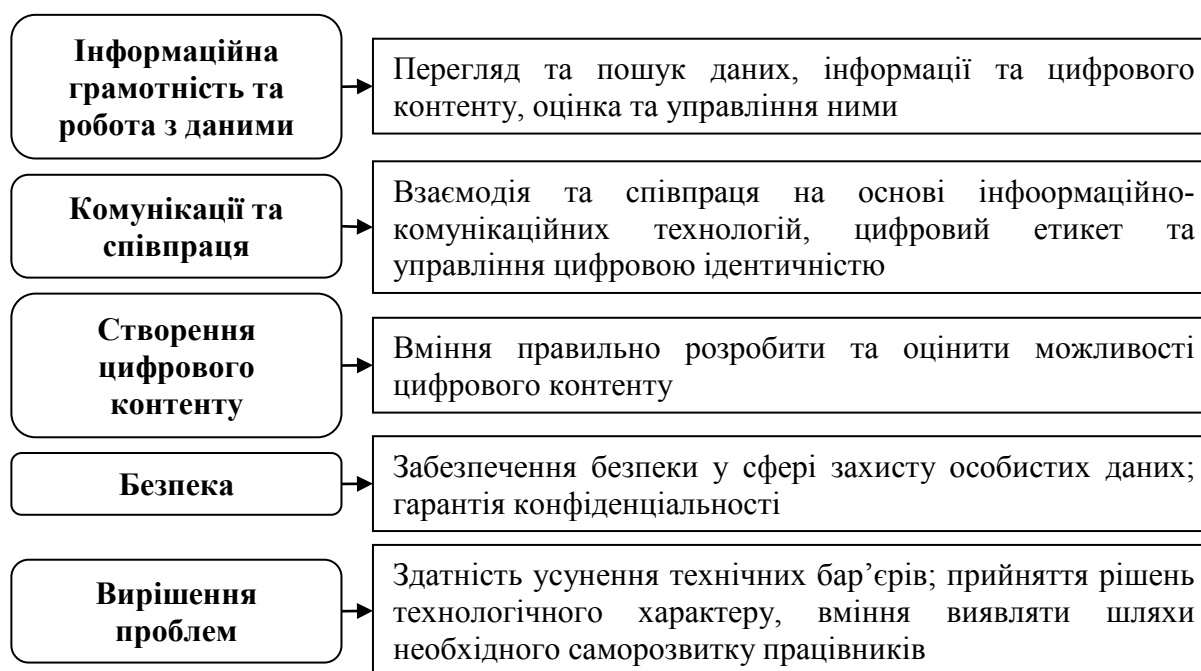
досліджень, що дозволило виявити рівень сформованості цифрової культури та її практичні прояви.

Дослідження базується на поєднанні якісних і кількісних методів; застосовано теоретичний аналіз і синтез для узагальнення наукових підходів до визначення цифрової культури. Порівняльний аналіз дозволив зіставити трактування поняття в українському та міжнародному контекстах. Контент-аналіз наукових публікацій дав змогу виокремити ключові категорії, що формують структуру цифрової культури.

Окремої уваги надано методологічному моделюванню, в межах якого побудовано концептуальну модель цифрової культури з чотирма взаємопов'язаними компонентами: когнітивним, діяльним, ціннісним, рефлексивним; такий підхід забезпечив системне бачення цифрової культури як інтегральної наукової категорії, що поєднує знання, навички, духовні якості, етичні орієнтири та здатність до критичного осмислення.

Результати та обговорення. У науковому дискурсі цифрова культура (Digital Culture) розглядається не просто як сукупність технологічних навичок, а як складна система взаємодії людини з інформаційним середовищем та як «спосіб життя людини в інформаційному суспільстві» (Биков, Спірін, & Пінчук, 2020). Згідно з концептуальними підходами ЮНЕСКО, цифрова культура охоплює способи, якими цифрові технології формують наші методи спілкування, роботи та соціальної участі. Українські дослідники наголошують, що це не лише технічна вправність, а й етична відповідальність суб'єкта в глобальному мережевому просторі.

На відміну від вузького поняття «цифрова грамотність», культура передбачає наявність критичного мислення та етичного підходу. Європейська рамка цифрових компетенцій для громадян (*DigCompEdu: The European framework for the digital competence of educators*, 2022) виділяє п'ять ключових сфер, що складають ядро цієї культури (рис. 1): грамотність у сфері даних (пошук, фільтрація та керування інформацією), комунікація та співпраця (взаємодія через цифрові сервіси з дотриманням етикету), створення цифрового контенту (від редагування текстів до розуміння авторського права та програмування), безпека (захист персональних даних, пристроїв та турбота про фізичне і ментальне здоров'я), вирішення проблем (здатність адаптуватися до нових технологічних викликів) (Vuorikari, Punie, & Carretero, 2022). Українські вчені В. Биков, О. Спірін, О. Пінчук (2020) трактують її (цифрову культуру) як нову форму соціальної життєдіяльності, що трансформує саму природу людської взаємодії.

Рис. 1. Європейська рамка цифрових компетенцій DigComp 2.0

Джерело: складено авторами за матеріалами: Vuorikari, Punie, & Carretero, (2022), Гросул, & Шинкаренко (2023)

У дослідженнях I. Levin та D. Mamlok (2021) цифрова культура постає як багатовимірне явище, що охоплює соціальні та культурні аспекти поряд із технологічними. Подібне бачення розвиває A. Alsaleh (2024), який акцентує на тому, що технологічні інновації стають рушієм культурних змін і визначають нові орієнтири соціальної модернізації.

Заслугує на увагу думка D. Sinha (2025), яка розглядає цифрове суспільство крізь призму комунікації, підкреслюючи роль цифрових медіа як інструментів культурної інтеграції. У свою чергу A. Tsyna et al., (2025) цифрову культуру трактують крізь вплив сучасних освітніх технологій на наукові дослідження в цифрову епоху, де вона постає як середовище інтеграції інноваційних інструментів, трансформації методів роботи з інформацією та формування нових моделей академічної взаємодії. Y. Zou, F. Kuek, W. Feng та X. Cheng (2025), досліджуючи інновації у цифровому навчанні, наголошують на викликах інтеграції технологій у навчальний процес. A. Forkosh-Baruch, J. Voogt та G. Knezek (2024) висвітлюють міжнародні перспективи цифрової трансформації освіти, що дозволяє порівняти український контекст із глобальним.

Практичні рекомендації щодо підготовки педагогів до цифрової освіти надає OECD (2024), підкреслюючи важливість цифрових компетентностей для викладачів. У цьому ж ключі напрацювання R. A. Nugraha, L. Rusu та E. Perjons (2025), які систематизують цінності організаційної культури для успішної цифрової трансформації. D. Firican (2023) здійснив огляд атрибутів цифрової культури, що сприяють ефективній трансформації організацій та освітніх систем. MDPI (2025) аналізує цифрову зрілість викладання та навчання у вищій освіті, підкреслюючи роль цифрової культури в модернізації університетів.

Дослідження Гросул & Шинкаренко (2023) демонструють зразок прикладного виміру цифрової культури у сфері бізнесу, аналізуючи адаптивний розвиток підприємств у цифровому середовищі. Міністерство цифрової трансформації України (*Дослідження цифрової та ШІ-грамотності в Україні*, 2025) представляє результати дослідження цифрової та ШІ-грамотності українців, що є базою для розвитку цифрової культури на національному рівні.

Отримані результати узгоджуються з сучасними національними та міжнародними підходами до осмислення цифрової культури як системоутворювального чинника розвитку освіти. Зокрема, в матеріалах Національної академії педагогічних наук України (2025) цифрова трансформація освіти і науки в умовах війни та післявоєнного відновлення розглядається як ключова умова стійкості освітньої системи, де цифрова культура набуває стратегічного значення. Подібну позицію демонструє GovTech Ukraine (2025), акцентуючи на розвитку цифрової грамотності через освітні та технологічні інструменти як основи формування цифрової культури суспільства. У ширшому міжнародному контексті рекомендації UNESCO (2023) та стратегічні орієнтири Європейської комісії (2022) окреслюють цифрову освіту як пріоритет державної політики, що створює підґрунтя для інтеграції української освітньої системи у європейський цифровий простір. Водночас дослідження E. Helsper (2021) виявляють соціальні причини та наслідки цифрової нерівності, що актуалізує потребу у ціннісно зорієнтованій цифровій культурі. У працях N. Selwyn, L. Pangrazio та S. Nemin (2021) цифрова культура інтерпретується через взаємозв'язок освіти та демократичних процесів, де вона виступає інструментом розвитку критичного мислення, громадянської участі та відповідального використання цифрових технологій. Соціальний вимір цих процесів доповнюють висновки S. Livingstone, M. Stoilova & M. Rahali (2022), які підкреслюють значення цифрової грамотності та захисту прав дітей як невід'ємних складників цифрової культури в європейському освітньому просторі.

За даними звіту Digital 2024: Global Overview Report (від We Are Social та Meltwater), цифрова культура стала вагомою частиною життя для більшої частини людей (*таблиця 1*). Станом на початок 2024 року кількість користувачів інтернету досягла 5,35 мільярда, що становить приблизно 66,2% світового населення. Проте, попри високе охоплення мережею, стан володіння інструментами залишається нерівномірним. Згідно з Індексом цифрової економіки та суспільства (DESI), існує суттєвий розрив: близько 42% громадян ЄС все ще не мають базових цифрових навичок. Це підкреслює актуальність вивчення цифрової культури як інструменту подолання соціальної нерівності. Дослідження World Economic Forum (Future

of Jobs Report) вказують, що до 2027 року 44% основних навичок працівників зміняться. Цифрова культура стає запобіжником проти «технологічного безробіття». Важливим є не лише вміння користуватися софтом, а й розуміння принципів роботи алгоритмів штучного інтелекту (AI Literacy).

В умовах гібридних загроз цифрова культура є елементом національної безпеки. Дослідження Массачусетського технологічного інституту (МТІ) підтверджують, що дезінформація в цифровому середовищі поширюється значно швидше (фейкові новини поширюються у 6 разів швидше, ніж правдиві за верифіковані факти). Високий рівень цифрової культури дозволяє індивіду застосовувати інструменти фактчекінгу та протидіяти маніпуляціям.

Таблиця 1 – Цифрова трансформація: ключові статистичні індикатори

Показник	Значення (орієнтовно)	Динаміка
Кількість користувачів інтернету	5.35 млрд (66,2% населення Землі)	+1,8% за рік
Час, проведений в мережі	6 год 40 хв щодня	Стабілізація
Використання штучного інтелекту (ChatGPT та ін.)	1 з 4 користувачів (16-64 роки)	Стрімке зростання

Примітка: дані наведено у вигляді узагальнених статистичних індикаторів для демонстрації глобальних тенденцій цифрової поведінки населення згідно Digital 2024: Global Overview Report (2024).

За даними *Digital 2024*, середній користувач проводить в інтернеті понад 6 годин 40 хвилин щодня. Крім технічних аспектів, цифрова культура включає психологічну гігієну. Надмірне та неконтрольоване споживання цифрового контенту без належного культурного базису може призводити до негативних когнітивних наслідків, що робить навички цифрового детоксу критично важливими. Без розвиненої цифрової культури це призводить до когнітивного перевантаження та «цифрової деменції». Культура сьогодні – це вміння вчасно вийти з мережі (digital detox) та зберегти здатність до глибокого концентрованого мислення. Високий рівень цифрової культури дозволяє індивіду вибудовувати механізми перевірки фактів (fact-checking) та уникати маніпуляцій. Цифрова культура включає в себе навички цифрового детоксу та здатність свідомо обмежувати інформаційне споживання для збереження ментального здоров'я.

В Україні базою для формування цифрової культури став Опис концептуальної рамки цифрової компетенції для громадян України, яка була розроблена на основі європейського еталона DigComp 2.2. Як зазначають експерти Міністерства цифрової трансформації України (2021), цифрова культура є фундаментом для реалізації концепції «держави у смартфоні», де взаємодія між громадянином і владою стає максимально прозорою та технологічною.

Наша країна демонструє високі темпи адаптації до цифрових змін. Згідно з дослідженнями, проведеними на замовлення Мінцифри, рівень цифрової грамотності українців демонструє позитивну динаміку, хоча проблема «цифрового розриву» між поколіннями залишається актуальною. За даними національного опитування, понад 50% українців володіють цифровими навичками на рівні «нижче середнього» або взагалі їх не мають, що підкреслює критичну потребу в освіті впродовж життя (Міністерство цифрової трансформації, 2021). Застосунок «Дія» став культурним феноменом, сформувавши нову звичку щодо цифрових документів, що, за словами М. Федорова, є частиною «цифрової релігії» нашої країни.

Україна створила унікальний прецедент, де цифрова культура формується «зверху» через державні сервіси (проєкт «Дія») та «знизу» через волонтерські та освітні ініціативи. Згідно з даними Міністерства цифрової трансформації (2021), понад 50% українців все ще потребують покращення цифрових навичок, проте динаміка за останні роки є однією з найвищих у Європі. Цифрова культура в Україні стала інструментом стійкості (resilience), що дозволяє державі функціонувати навіть в умовах блекаутів та кібератак.

Цифрова культура має критичне значення в контексті національної безпеки. В умовах повномасштабної агресії цифрова грамотність трансформувалася в «цифрову гігієну» та здатність протидіяти ІІСО (інформаційно-психологічним спеціальним операціям). Як стверджують дослідники медіаграмотності, критичне мислення в цифровому середовищі є основним бар'єром проти дезінформації (Detector Media, 2023), або вміння верифікувати джерела в Telegram-каналах та соцмережах сьогодні є питанням не лише культури, а й фізичного виживання.

Роль штучного інтелекту у формуванні нової цифрової культури стала об'єктом прискіпливої уваги в останні роки. У доповіді О. Спіріна (2025) докладно проаналізовано інтеграцію ШІ в сучасний освітній простір. Автор доводить, що ШІ трансформує рольові моделі учасників освітнього процесу, вимагаючи від них нових етичних та операційних підходів. Прикладний аспект формування компетентностей вчителів природничого напрямку через діяльнісний складник розкрито у працях Шпака та Бардадима (2022). Науковці Биков, Спірін, & Пінчук, (2020) зазначають, що цифрова трансформація освіти вимагає від викладача та студента переходу до моделі SMART-освіти. Це передбачає не лише використання Zoom чи Google Classroom, а й створення відкритого наукового простору. У бізнес-середовищі цифрова культура визначає конкурентоспроможність: компанії, що впроваджують культуру «data-driven» (прийняття рішень на основі даних), демонструють вищу стійкість до криз.

У 2024-2025 роках ми спостерігали безпрецедентне впровадження ШІ. За даними Світового економічного форуму (WEF, 2023), до 2027 року 44% навичок, якими володіють працівники сьогодні, будуть вимагати оновлення. Цифрова культура дозволяє людині не конкурувати з алгоритмами, а ефективно керувати ними, адаптуючись до ринку праці, що постійно змінюється.

Центральним питанням сучасної цифрової культури стає цифровий гуманізм як філософський підхід, згідно з яким технології мають служити людині, а не навпаки. Це містить: етику алгоритмів (боротьбу з упередженістю ШІ), інклюзивність (забезпечення доступу до цифрових благ для людей з інвалідністю та літніх людей), екологічність (розуміння того, що цифрова діяльність також має вуглецевий слід – енергозатратність дата-центрів).

Цифрова культура у науковому дискурсі розглядається також через кілька теоретичних підходів, що дозволяють комплексно оцінити її сутність, структуру та функції у професійній освіті (таблиця 2); серед них виділяють гуманістичний, інформаційно-комунікаційний, педагогічний та соціокультурний підходи.

Гуманістичний підхід акцентує увагу на ціннісних та етичних аспектах цифрової культури. Він визначає цифрову культуру як систему цінностей, норм і поведінкових орієнтацій, що забезпечують відповідальне та етичне використання цифрових технологій. У рамках цього підходу важливо формування у здобувачів освіти цифрової етики, критичного мислення та усвідомлення соціальної відповідальності при роботі з інформаційними ресурсами (Bawden, 2001; Kearney, Schuck, Perry, & Burke, 2025).

Інформаційно-комунікаційний підхід фокусується на навичках та вміннях ефективного використання цифрових інструментів для комунікації, навчання та професійної діяльності; він підкреслює значення технічних компетентностей, цифрових навичок роботи з інформацією, а також здатності до швидкої адаптації у цифровому середовищі (Шпак & Бардадим, 2022). Інформаційно-комунікаційна складова цифрової культури забезпечує здатність інтегрувати знання з різних джерел, обробляти інформацію та комунікувати у віртуальному просторі.

Педагогічний підхід розглядає цифрову культуру як педагогічну категорію, що визначає ефективність навчання та професійного розвитку. Згідно з цим підходом, формування цифрової культури відбувається через цілеспрямовані освітні технології та методики, включаючи використання LMS (Moodle, Canvas, Google Classroom), цифрових тренажерів, AR/VR-симуляцій та онлайн-платформ для спільної роботи (Microsoft Teams, Zoom, Padlet) (Спірін, Олексюк, Василенко, & Сіренко, 2024). Дослідження Kearney, Schuck, Perry, & Burke

(2025) демонструють, що інтеграція цифрових платформ у освітній процес сприяє розвитку когнітивних, діяльнісних та рефлексивних компонентів цифрової культури.

Таблиця 2 – Деталізація теоретичних підходів до цифрової культури, приклади практичного застосування та очікувані результати у професійній освіті

Теоретичний підхід	Сутність	Ключові акценти	Приклади практичного застосування	Значення для професійної освіти
Гуманістичний	Цифрова культура як засіб розвитку особистості	Самореалізація, етика, свобода вибору, цінності	Використання цифрових платформ для індивідуальних освітніх траєкторій; інтеграція soft skills у цифрове середовище	Формування відповідального, етично зорієнтованого педагога, здатного до саморефлексії та розвитку
Інформаційно-комунікаційний	Цифрова культура як система обміну знаннями через цифрові засоби	Інформаційна грамотність, медіа-компетентність, цифрова комунікація	Використання LMS, соціальних мереж, онлайн-конференцій; розвиток навичок роботи з великими даними	Розвиток здатності ефективно взаємодіяти в цифровому середовищі, працювати з інформацією та комунікувати
Педагогічний	Цифрова культура як компонент професійної компетентності педагога	Цифрові методи навчання, інтерактивні технології, освітні платформи	Використання гейміфікації, VR/AR, інтерактивних симуляцій; застосування DigCompEdu для оцінки компетентності	Підвищення якості освітнього процесу, адаптація до цифрової трансформації освіти, розвиток дидактичної майстерності
Соціокультурний	Цифрова культура як частина сучасного соціального контексту	Цифрова ідентичність, культурна різноманітність, соціальна відповідальність	Використання цифрових інструментів для міжкультурної комунікації; участь у глобальних освітніх проєктах; формування цифрової етики	Формування здатності до міжкультурної комунікації, розуміння цифрових викликів суспільства, розвиток соціальної відповідальності

Джерело: розроблено авторами на основі досліджень Шпак, & Бардадим (2022); Bawden (2001); Спірін, Олексюк, Василенко, & Сіренко, (2024); Kearney, Schuck, Perry, & Burke, (2025); European Commission (2022)

Соціокультурний підхід розглядає цифрову культуру як складову соціальної і професійної компетентності особистості, що формується під впливом культурних, освітніх та соціальних чинників; він підкреслює значення контекстуальної взаємодії з цифровим середовищем, соціальних практик, колективного використання цифрових ресурсів та участі у віртуальних спільнотах (European Commission, 2022). Цей підхід демонструє, що розвиток цифрової культури неможливий без усвідомлення соціального та культурного контексту використання цифрових технологій.

Комплексне осмислення цифрової культури передбачає інтеграцію всіх зазначених підходів. Розширена *таблиця 2* показує, що цифрова культура у науковому дискурсі розглядається як особистісний ресурс (гуманістичний підхід), як інформаційно-комунікаційна система, як педагогічна компетентність та як соціокультурний феномен; їхній синтез дозволяє комплексно оцінити сутність, структуру та функції цифрової культури у професійній освіті, забезпечуючи підготовку педагогів до роботи в умовах цифрової трансформації. Таким чином, цифрова культура виступає фундаментом для розвитку професійної компетентності та адаптації до швидкозмінних умов цифрового середовища.

Осмислення цифрової культури вимагає ретроспективного аналізу її складових. На ранніх етапах інформатизації ключовим терміном була «інформаційна грамотність», яку D. Bawden (2001) визначав як здатність працювати з інформацією незалежно від способу її представлення. Проте з розвитком мережевих технологій стало очевидним, що володіння технічними навичками – це лише «гігієнічний мінімум». Сучасна цифрова культура є вищим рівнем розвитку грамотності, де на зміну простому споживанню інформації приходить усвідомлена діяльність у цифровому середовищі. Згідно з дослідженнями Н. Ничкало, Л. Лук'янової та О. Овчарук (2024), цей перехід зумовлений потребою в освіті для цифрової трансформації, де технології стають не просто інструментами, а середовищем існування та розвитку особистості.

Цифрова культура має багаторівневу структуру, яка містить діяльнісний, когнітивний та етичний складники. Особливого значення набуває інформаційно-цифрова компетентність, яка, за визначенням Шпака та Бардадима (2022), формується саме через діяльнісний підхід – здатність застосовувати знання для вирішення реальних фахових завдань.

Для науково-педагогічної спільноти структура цифрової культури конкретизується у спеціалізованих моделях. Європейська рамка DigCompEdu (*DigCompEdu: The European framework for the digital competence of educators*, 2022) виділяє цифрові ресурси, викладання та оцінювання як ключові вектори професійної культури. На основі цих підходів Спірін, Олексюк, Василенко, & Сіренко, (2024) запропонували адаптовану модель розвитку цифрової компетентності, де центральне місце посідає готовність фахівця до постійного оновлення власних знань у динамічному середовищі. Як результат, у дослідженні Y. Sikora, O. Skorobahatska, N. Lykholdieieva, A. Maksymenko та Y. Tsekhmister (2023) цифрова культура рокується крізь призму інформатизації та цифровізації освітнього процесу у вищій школі, де вона постає як ключовий чинник модернізації, що визначає напрями розвитку, формує нові виклики та забезпечує адаптацію освіти до глобальних технологічних трансформацій.

Найбільш радикальних змін цифрова культура зазнає під впливом штучного інтелекту. У науковій доповіді Спіріна (2025) наголошується, що ШІ сьогодні є «ядром» цифрової трансформації освітнього простору. Штучний інтелект змінює структуру цифрової культури в таких напрямках, як нова методологія пошуку (перехід від пошукових запитів до взаємодії з генеративними моделями), етика та прозорість (формування культури академічної доброчесності в умовах використання алгоритмів ШІ), персоналізація (здатність створювати індивідуальні освітні траєкторії на основі аналізу великих даних).

Цифрова культура є не лише індивідуальною рисою, а й організаційним ресурсом. Luthra, Pancholi, Dixit, Singh, & Garg (2025) обґрунтовують, що менеджмент цифрових знань (Digital Knowledge Management) є критичним складником цифрової культури закладу освіти. Здатність ефективно зберігати, структурувати та поширювати знання в цифровому форматі прямо впливає на продуктивність науково-педагогічного персоналу. Поділяємо думки N. Nahorna et al., (2023) згідно результатів досліджень яких цифрова культура розглядається

крізь процес цифровізації проєктної, технологічної та дизайн-діяльності у підготовці майбутніх учителів трудового навчання й технологій, де вона постає як інструмент формування професійних компетентностей, інтеграції інноваційних освітніх технологій та адаптації педагогічної освіти до вимог сучасного цифрового суспільства.

Це особливо важливо у постпандемічних реаліях, коли досвід дистанційного навчання вимагає перегляду цифрових педагогік. Як зазначають Kearney, Schuck, Perry, & Burke (2025), культура викладача полягає у вмінні вибирати найбільш ефективні методи взаємодії зі студентами, зважаючи на їхній попередній досвід та технічні можливості.

Висновки. Дослідження цифрової культури засвідчило, що вона є багатовимірним феноменом сучасного суспільства, який виходить за межі традиційного поняття цифрової грамотності. Цифрова культура інтегрує технологічні навички, когнітивні стратегії, етичні норми та ціннісні орієнтири, формуючи цілісну систему взаємодії людини з цифровим середовищем.

Цифрова культура розглядається як цілісна система, що включає інформаційний, комунікативний, етичний та безпековий складники, які перебувають у тісному взаємозв'язку з професійною діяльністю та соціальною взаємодією. Вона постає не лише як набір компетентностей, а як система етичних норм, цінностей та стратегій критичного мислення, що забезпечують відповідальну участь особистості у цифровому суспільстві.

Результати дослідження підтверджують особливу увагу до ролі цифрової трансформації в освітньому просторі, де впровадження штучного інтелекту, адаптивних систем навчання та нових моделей цифрового менеджменту знань стає основою модернізації освітніх процесів. Цифрова культура в цьому контексті виступає ключовим інструментом адаптації суб'єктів освітнього процесу до викликів динамічного технологічного середовища. Важливим результатом дослідження є обґрунтування значення цифрової культури для забезпечення когнітивної стійкості особистості, формування навичок інформаційної безпеки та медіаграмотності, а також для захисту інформаційного суверенітету держави.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним аналізом процесів формування цифрової культури у різних соціальних групах, розробкою практичних моделей її інтеграції у систему освіти та вивченням впливу новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту, на трансформацію ціннісних орієнтирів суспільства. Актуальним є вивчення впливу цифрових технологій на розвиток професійних компетентностей, створення моделей інтеграції цифрової культури у програми підготовки фахівців різних галузей, а також дослідження ефективності використання штучного інтелекту та адаптивних освітніх систем у професійному навчанні. Це дозволить забезпечити якісну модернізацію професійної освіти та її відповідність вимогам європейського та світового ринку праці.

Подяки. Автори висловлюють подяку кафедрам професійної освіти та дизайну і культурології, філософії та музеєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, в рамках науково-дослідницької роботи яких здійснено це дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

- Базелюк, О. В. (2023). Роль цифрової культури у професійній діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти. *Інноваційна професійна освіта*, 2 (9), 81-85. DOI: 10.32835/2786-619X.2023.2.9.81-85
- Биков, В., Спирін, О., & Пінчук, О. (2020). Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО Неперервна професійна освіта XXI століття = UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*, 1, 27-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36)
- Близнюк, М., & Радько, Я. (2025). Теоретичні основи цифрової компетентності майбутніх викладачів професійної освіти у фаховій підготовці. *Ukrainian professional education = Українська професійна освіта*, 17, 60-79. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342369>

- Гросул, В. А., & Шинкаренко, І. А. (2023). Інформаційні технології та цифрова трансформація в системі адаптивного розвитку підприємств роздрібною торгівлі. *Економіка: реалії часу*, 1 (65), 86-94. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2023.11>
- Дослідження цифрової та III-грамотності в Україні.* (2025). Взято з https://osvita.diia.gov.ua/uploads/3/16241-doslidzenna_cifrovoi_ta_si_gramotnosti_v_ukraini_2025_pptx_pptx.pdf
- Ничкало, Н., Лук'янова, Л., & Овчарук, О. (2024). Цифрова трансформація суспільства: європейський досвід, українські реалії. В кн. В. Кремень, Н. Ничкало, Л. Лук'янова, & Н. Лазаренко (Ред.). (2024), *Освіта для цифрової трансформації суспільства = Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa = Education for digital transformation of society: монографія* (Т. 1. с. 74-98). Київ: ТОВ «Юрка Любченка». Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742497/1/Ничкало_Лукьяненко_Овчарук-74-98
- Спірін, О. М. (2025). Цифрова трансформація освіти: штучний інтелект у сучасному освітньому просторі: наукова доповідь загальним зборам НАПН України «Цифрова трансформація освіти: штучний інтелект у сучасному освітньому просторі», 21 листоп. 2025 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 7 (2), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7221>
- Спірін, О., Олексюк, В., Василенко, Я., & Сіренко, О. (2024). Модель розвитку цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 104 (6), 156-179. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v104i6.5889>
- Цифрова трансформація освіти і науки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України.* (2025). Київ: ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. Взято з https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/Digital_transformation_of_education_and_science-2025.pdf
- Шпак, В., & Бардадим, О. (2022). Формування інформаційно-цифрової компетентності вчителів природничого напрямку: діяльнісний складник. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*, 90 ((I) 2), 153-170. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2022.90.14>
- Alfirević, A. M., Vasilj, D., Vasić, D., & Alfirević, N. (2025). Digital Maturity of Academic Teaching and Learning, Digital Culture and Transformation: Empirical Evidence and Implications for Higher Education in Bosnia and Herzegovina and Croatia. *Information*, 16 (12), 1084. DOI: <https://doi.org/10.3390/info16121084>
- Alsaleh, A. (2024). The impact of technological advancement on culture and society. *Scientific Reports*, 14, 83995. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-024-83995-z>
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: a review of concepts. *Journal of documentation*, 57 (2), 218-259. DOI: <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007083>
- Chorna, O. (2023). *Share of Ukrainians with high media literacy index decreased in second year of war, finds Detector Media study.* DOI: <https://en.detector.media/post/share-of-ukrainians-with-high-media-literacy-index-decreased-in-second-year-of-war-finds-detector-media-study>
- DigCompEdu: The European framework for the digital competence of educators.* (2022). Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://joint-research-centre.ec.europa.eu>
- Digital Education Action Plan 2021–2027.* (2022). Publications Office of the EU. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
- Education in a digital age: Guidelines for policy makers.* (2023). UNESCO Publishing. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385600>
- Firican, D. A. (2023). Digital Transformation and Digital Culture: A Literature Review of the Digital Cultural Attributes to Enable Digital Transformation. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence, Sciendo*, 17 (1), 791-799. DOI: <https://doi.org/10.2478/picbe-2023-0073>
- Forkosh-Baruch, A., Voogt, J., & Knezek, G. (2024). Moving forward to new educational realities in the digital era: An international perspective. *Technology, Knowledge and Learning*, 29, 1685-1691. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10758-024-09785-8>
- Helsper, E. J. (2021). *The digital disconnect: The social causes and consequences of digital inequalities.* Sage. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781526492982>

- Kearney, M., Schuck, S., Perry, R., & Burke, P. F. (2025). Scrutinising digital pedagogies of teachers with contrasting views of students' remote learning experiences during the COVID-19 pandemic. *Australian Journal of Education*, 69 (3), 244-262. DOI: <https://doi.org/10.1177/00049441251382244>
- Levin, I., & Mamlok, D. (2021). Culture and society in the digital age. *Information*, 12 (2), 68. DOI: <https://doi.org/10.3390/info12020068>
- Livingstone, S., Stoilova, M., & Rahali, M. (2023). *Realising children's rights in the digital age: The role of digital skills*. KU Leuven: ySKILLS. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10201528>
- Luthra, A., Pancholi, N., Dixit, S., Singh, A., & Garg, S. (2025). Cultivating digital culture: Exploring the impact of digital knowledge management on employee performance in higher educational institutions. *International Journal of System Assurance Engineering and Management*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13198-024-02648-6>
- Milliron, M.D. & Miles, C.L. (2000). Education in a Digital Democracy: Leading the Charge for Learning about, with, and beyond Technology. *EDUCAUSE Review*, 35 (6), 50-62. Retrieved from <https://www.learntechlib.org/p/91680/>
- Nahorna, N., Orlova, N., Kuzmenko, P., Kondratenko, M., Sotnychok, O., Blyzniuk, M., & Tsyna, V. (2023). Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Cadernos De Educação Tecnologia E Sociedade*, 16 (se2), 20-29. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.20-29>
- Nugraha, R. A., Rusu, L., & Perjons, E. (2025). Organizational culture values for a successful digital transformation: A systematic literature review. In M. Themistocleous, N. Bakas, G. Kokosalakis, M. Papadaki (Eds.), *21st European, Mediterranean, and Middle Eastern Conference, EMCIS 2024*, Athens, Greece, (Part II, pp. 110-126). Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-81325-2_8
- Preparing teachers for digital education: Continuing professional learning on digital skills and pedagogies. (2025). *OECD Education Policy Perspectives*, 122. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/preparing-teachers-for-digital-education_13a76e57/af442d7a-en.pdf
- Selwyn, N., Pangrazio, L., & Nemorin, S. (2021). *Education and digital democracy*. Routledge. <https://www.routledge.com/Education-and-Digital-Democracy/Selwyn-Pangrazio-Nemorin/p/book/9780367331620>
- Sikora, Y., Skorobahatska, O., Lykhodieieva, H., Maksymenko, A., & Tsekhmister, Y. (2023) Informatization and digitization of the educational process in higher education: main directions, challenges of the time. *Eduweb-Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*, 17 (2), 244-256. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.21>
- Sinha, D. (2025). Digital society: Culture and communication. In A. K. Aneja, Y. K. Dubey, & N. Vats (Eds.), *Digital Landscape* (pp. 17-28). Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-95-0453-4_2
- Tsyna, A., Tsyna, V., Novopysmennyi, S., Blyzniuk, M., Rudencenko, A., Chystiakova, L., & Boiko, V. (2025). The Impact of Advanced Educational Technologies on Research in the Digital Age. *Metaverse Basic and Applied Research*, 4, 166. DOI: <https://doi.org/10.56294/mr2025166>
- Ukraine Accelerates e-Literacy through Public Infrastructure. (2025). *Digital State UA*. Retrieved from <https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-accelerates-e-literacy-through-public-infrastructure>
- Vuorikari, R., Punie, Y., & Carretero, S. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model*. Retrieved from https://www.academia.edu/71437959/DigComp_2_0_The_Digital_Competence_Framework_for_Citizens_Update_Phase_1_the_Conceptual_Reference_Model
- Zou, Y., Kuek, F., Feng, W., & Cheng, X. (2025). Digital learning in the 21st century: trends, challenges, and innovations in technology integration. *Frontiers in Education*, 10, 1562391. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1562391>

REFERENCES

- Alfirević, A. M., Vasilj, D., Vasić, D., & Alfirević, N. (2025). Digital Maturity of Academic Teaching and Learning, Digital Culture and Transformation: Empirical Evidence and Implications for Higher Education in Bosnia and Herzegovina and Croatia. *Information*, 16 (12), 1084. DOI: <https://doi.org/10.3390/info16121084>
- Alsaleh, A. (2024). The impact of technological advancement on culture and society. *Scientific Reports*, 14, 83995. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-024-83995-z>
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: a review of concepts. *Journal of documentation*, 57 (2), 218-259. DOI: <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007083>
- Bazeliuk, O. V. (2023). Rol tsyfrovoy kultury u profesiinii diialnosti pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv profesiinoi osvity [The role of digital culture in the professional activities of pedagogical workers of vocational education institutions]. *Innovatsiina profesiina osvita* [Innovative professional education], 2 (9), 81-85. DOI: <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2023.2.9.81-85> [in Ukrainian].
- Blyzniuk, M., & Radko, Ya. (2025). Teoretychni osnovy tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh vykladachiv profesiinoi osvity u fakhovii pidhotovtsi [Theoretical foundations of digital competence of future teachers of professional education in professional training]. *Ukrainian professional education = Ukrainka profesiina osvita*, 17, 60-79. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342369> [in Ukrainian].
- Bykov, V., Spirin, O., & Pinchuk, O. (2020). Suchasni zavdannia tsyfrovoy transformatsii osvity [Modern tasks of digital transformation of education]. *Visnyk Kafedry YuNESKO Neperervna profesiina osvita XXI stolittia = UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*, 1, 27-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36) [in Ukrainian].
- Chorna, O. (2023). *Share of Ukrainians with high media literacy index decreased in second year of war, finds Detector Media study*. DOI: <https://en.detector.media/post/share-of-ukrainians-with-high-media-literacy-index-decreased-in-second-year-of-war-finds-detector-media-study>
- DigCompEdu: The European framework for the digital competence of educators*. (2022). Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://joint-research-centre.ec.europa.eu>
- Digital Education Action Plan 2021–2027*. (2022). Publications Office of the EU. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
- Doslidzhennia tsyfrovoy ta ShI-hramotnosti v Ukraini* [Research of digital and AI literacy in Ukraine]. (2025). Retrieved from https://osvita.diia.gov.ua/uploads/3/16241-doslidzenna_cifrovoy_ta_si_gramotnosti_v_ukraini_2025_pptx_pptx.pdf [in Ukrainian].
- Education in a digital age: Guidelines for policy makers*. (2023). UNESCO Publishing. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385600>
- Firican, D. A. (2023). Digital Transformation and Digital Culture: A Literature Review of the Digital Cultural Attributes to Enable Digital Transformation. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence, Sciendo*, 17 (1), 791-799. DOI: <https://doi.org/10.2478/picbe-2023-0073>
- Forkosh-Baruch, A., Voogt, J., & Knezek, G. (2024). Moving forward to new educational realities in the digital era: An international perspective. *Technology, Knowledge and Learning*, 29, 1685-1691. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10758-024-09785-8>
- Helsper, E. J. (2021). *The digital disconnect: The social causes and consequences of digital inequalities*. Sage. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781526492982>
- Hrosul, V. A., & Shynkarenko, I. A. (2023). Informatsiini tekhnolohii ta tsyfrova transformatsiia v systemi adaptivnoho rozvytku pidpriemstv rozdribnoi torhivli [Information technologies and digital transformation in the system of adaptive development of retail enterprises]. *Ekonomika: realii chasu* [Economics: Realities of Time], 1 (65), 86-94. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2023.11> [in Ukrainian].
- Kearney, M., Schuck, S., Perry, R., & Burke, P. F. (2025). Scrutinising digital pedagogies of teachers with contrasting views of students' remote learning experiences during the COVID-19 pandemic. *Australian Journal of Education*, 69 (3), 244-262. DOI: <https://doi.org/10.1177/00049441251382244>

- Levin, I., & Mamlok, D. (2021). Culture and society in the digital age. *Information*, 12 (2), 68. DOI: <https://doi.org/10.3390/info12020068>
- Livingstone, S., Stoilova, M., & Rahali, M. (2023). *Realising children's rights in the digital age: The role of digital skills*. KU Leuven: ySKILLS. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10201528>
- Luthra, A., Pancholi, N., Dixit, S., Singh, A., & Garg, S. (2025). Cultivating digital culture: Exploring the impact of digital knowledge management on employee performance in higher educational institutions. *International Journal of System Assurance Engineering and Management*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13198-024-02648-6>
- Milliron, M.D. & Miles, C.L. (2000). Education in a Digital Democracy: Leading the Charge for Learning about, with, and beyond Technology. *EDUCAUSE Review*, 35 (6), 50-62. Retrieved from <https://www.learntechlib.org/p/91680/>
- Nahorna, N., Orlova, N., Kuzmenko, P., Kondratenko, M., Sotnychok, O., Blyzniuk, M., & Tsyna, V. (2023). Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Cadernos De Educação Tecnologia E Sociedade*, 16 (se2), 20-29. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.20-29>
- Nugraha, R. A., Rusu, L., & Perjons, E. (2025). Organizational culture values for a successful digital transformation: A systematic literature review. In M. Themistocleous, N. Bakas, G. Kokosalakis, M. Papadaki (Eds.), *21st European, Mediterranean, and Middle Eastern Conference, EMCIS 2024*, Athens, Greece, (Part II, pp. 110-126). Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-81325-2_8
- Nychkalo, N., Luk'ianova, L., & Ovcharuk, O. (2024). Tsyfrova transformatsiia suspilstva: yevropeyskyi dosvid, ukrainski realii [Digital transformation of society: European experience, Ukrainian realities]. In V. Kremen, N. Nychkalo, L. Luk'ianova, & N. Lazarenko (Red.). (2024), *Osvita dlia tsyfrovoi transformatsii suspilstva = Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa = Education for digital transformation of society: monohrafiia* (Vol. 1. pp. 74-98). Kyiv: TOV "Iurka Liubchenka". Retrieved from [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742497/1/Nychkalo Lukianenko Ovcharuk-74-98](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742497/1/Nychkalo%20Lukianenko%20Ovcharuk-74-98) [in Ukrainian].
- Preparing teachers for digital education: Continuing professional learning on digital skills and pedagogies. (2025). *OECD Education Policy Perspectives*, 122. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/preparing-teachers-for-digital-education_13a76e57/af442d7a-en.pdf
- Selwyn, N., Pangrazio, L., & Nemorin, S. (2021). *Education and digital democracy*. Routledge. <https://www.routledge.com/Education-and-Digital-Democracy/Selwyn-Pangrazio-Nemorin/p/book/9780367331620>
- Shpak, V., & Bardadym, O. (2022). Formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti vchyteliv pryrodnychoho napriamu: diialnisnyi skladnyk [Formation of information and digital competence of teachers of natural direction: activity component]. *Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru* [Higher education of Ukraine in the context of integration into the European educational space], 90 ((I) 2), 153-170. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2022.90.14> [in Ukrainian].
- Sikora, Y., Skorobahatska, O., Lykhodieieva, H., Maksymenko, A., & Tsekhmister, Y. (2023) Informatization and digitization of the educational process in higher education: main directions, challenges of the time. *Eduweb-Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*, 17 (2), 244-256. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.21>
- Sinha, D. (2025). Digital society: Culture and communication. In A. K. Aneja, Y. K. Dubey, & N. Vats (Eds.), *Digital Landscape* (pp. 17-28). Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-95-0453-4_2
- Spirin, O. M. (2025). Tsyfrova transformatsiia osvity: shtuchnyi intelekt u suchasnomu osvitnomu prostori: naukova dopovid zahalnym zboram NAPN Ukrainy "Tsyfrova transformatsiia osvity: shtuchnyi intelekt u suchasnomu osvitnomu prostori" [Digital Transformation of Education: Artificial Intelligence in the Modern Educational Space: Scientific Report to the General

Meeting of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine "Digital Transformation of Education: Artificial Intelligence in the Modern Educational Space", 21 lystop. 2025 r. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine], 7 (2), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7221> [in Ukrainian].

Spirin, O., Oleksiuk, V., Vasylenko, Ya., & Sirenko, O. (2024). Model rozvytku tsyfrovoy kompetentnosti naukovykh ta naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv [Model of development of digital competence of scientific and scientific-pedagogical workers]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information Technology and Learning Tools], 104 (6), 156-179. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v104i6.5889> [in Ukrainian].

Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky v umovakh voiennoho stanu ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Digital transformation of education and science in the conditions of martial law and the post-war restoration of Ukraine]. (2025). Kyiv: DNPB im. V. O. Sukhomlyns'koho. Retrieved from https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/Digital_transformation_of_education_and_science-2025.pdf [in Ukrainian].

Tsyna, A., Tsyna, V., Novopysmennyi, S., Blyzniuk, M., Rudencenko, A., Chystiakova, L., & Boiko, V. (2025). The Impact of Advanced Educational Technologies on Research in the Digital Age. *Metaverse Basic and Applied Research*, 4, 166. DOI: <https://doi.org/10.56294/mr2025166>

Ukraine Accelerates e-Literacy through Public Infrastructure. (2025). *Digital State UA*. Retrieved from <https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-accelerates-e-literacy-through-public-infrastructure>

Vuorikari, R., Punie, Y., & Carretero, S. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model*. Retrieved from https://www.academia.edu/71437959/DigComp_2_0_The_Digital_Competence_Framework_for_Citizens_Update_Phase_1_the_Conceptual_Reference_Model

Zou, Y., Kuek, F., Feng, W., & Cheng, X. (2025). Digital learning in the 21st century: trends, challenges, and innovations in technology integration. *Frontiers in Education*, 10, 1562391. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1562391>

DIGITAL CULTURE: ESSENCE, STRUCTURE, AND ROLE IN CONTEMPORARY SOCIETY

Dmytro Blyzniuk,

postgraduate student;

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University;

Liubov Kravchenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor of the Department of Cultural Studies, Philosophy, and Museology;

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

This article presents a comprehensive theoretical analysis of the nature and structure of digital culture as a defining factor in the development of modern society amid global technological transformations. It demonstrates that digital culture is a multidimensional phenomenon that encompasses not only the technical aspects of using information and communication technologies but also social, cultural, and value-based dimensions. The relevance of the transition from a narrow understanding of digital literacy-which boils down to basic information handling skills-to a holistic concept of digital culture, which includes a system of ethical norms, values, critical thinking strategies, and the ability to participate responsibly in digital society, is substantiated. The paper provides a detailed analysis of the structure of digital competencies, covering informational, communicative, ethical, and security components, and

highlights their interconnection with professional activities and social interaction. Particular attention is paid to the role of digital transformation in the educational sphere, where the implementation of artificial intelligence, adaptive learning systems, and new models of digital knowledge management is becoming the foundation for the modernization of educational processes. Particular emphasis is placed on the importance of digital culture for ensuring cognitive resilience, developing information security and media literacy skills, and safeguarding the state's information sovereignty. It is demonstrated that digital culture serves as a key tool for helping participants in the educational process adapt to the challenges of a dynamic technological environment, facilitates the integration of Ukrainian education into the European and global educational space, and defines strategic guidelines for the development of society.

Keywords: *digital culture, digital transformation, artificial intelligence, digital literacy, knowledge management, cognitive resilience, educational space.*

Надійшла до редакції 14.02.2026 р.